

QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

**S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF JOSEPH R. MICALLEF
ONOR. IMĦALLEF TONIO MALLIA**

Seduta ta' nhar it-Tnejn, 7 ta' Marzu, 2022.

Numru 1

Rikors numru 945/05/1 JPG

**Middlesea Insurance p.l.c. u b'digriet tal-15 ta' Ġunju, 2021, l-isem
għe mibdul għal Mapfre Middlesea p.l.c.**

v.

**Falcotrans Limited; Thomas Smith & Co. Ltd. bħala agenti għan-
nom ta' Allways Freight Limited li, b'digriet tal-10 ta' Ottubru 2006,
għe korrett għal Allways Freight UK Ltd. u Allways Groupage;
Anthony Falzon & Sons Limited; u Francis Zammit & Brothers**

II-Qorti:

1. Dan huwa appell imressaq mill-kumpanija mħarrka Falcotrans Limited minn sentenza mogħtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fl-4 ta' Mejju, 2016, fil-kawża fl-ismijiet premissi (minn issa 'l hemm imsejħha "s-sentenza appellata") li biha u għar-raġunijiet hemm imfissra, sabet li l-

kumpaniji mħarrkin Thomas Smith & Co Limited fil-kwalita` tagħha premissa, Anthony Falzon & Sons Limited u d-ditta Francis Zammit & Brothers ma kinux il-kontraditturi leġittimi tal-pretensjonijiet attriċi u ħelsithom mill-ħarsien tal-ġudizzju, ċaħdet l-eċċezzjonijiet tal-appellanti Falcotrans Limited (minn issa 'l hemm imsejħa "l-appellanti") u laqgħet it-talbiet tal-kumpanija attriċi (minn issa 'l hemm imsejħa "Mapfre") billi sabet li l-appellanti kienet responsabbli għad-danni mġarrbin mill-kumpaniji assikurati ma' Mapfre għall-ħsara li ġarrbet il-magna mixtrija minnhom li taqta' l-laħam hi u tingarr lejn Malta, u kkundannatha tħallas lil Mapfre s-somma ta' mija u sitta u sittin elf, tmien mija u seba' u għoxrin ewro u disgħin ċenteżmi (€166,827.90), flimkien mal-imgħaxijiet legali fuq dik is-somma b'seħħ mit-22 ta' Marzu, 2006, sal-jum tal-ħlas effettiv, u kif ukoll l-ispejjeż tal-kawża;

2. Mapfre kienet fetħet il-kawża kontra l-erba' entitajiet imħarrkin wara li, taħt il-polza ta' assikurazzjoni li hija ħarġet favur iż-żewġ kumpaniji importaturi tal-magna, ikkumpensathom għall-ħsarat li ġarrbet hija u tingarr lejn Malta u li, minħabba fihom, l-assikurati kellhom jerggħu jibagħtuha lura lil mingħand min kienu xtrawha. Il-kumpanija mħarrka Thomas Smith & Co Limited (minn issa 'l hemm imsejħa "TSC") kienet l-aġent f'Malta tal-kumpanija li għabbiet u ġarret f'*container* il-magna mir-Renju Unit sad-depożit ta' TSC f'Malta, filwaqt li d-ditta ta' burdnara Francis Zammit & Brothers (minn issa 'l hemm imsejħa "Zammit") tqabbdet minn TSC biex niżżlitha mill-*container* u għabbietha fuq il-

vettura tal-kumpanija m'harrka Anthony Falzon & Sons Limited (minn issa 'l hemm imsejha "AFS") li kellha g'gorrha sal-post ta' min xtraha u tikkonsenjahlha. L-appellanti kienet tqabbdet minn min xtara l-magna biex tiehu h'sieb il-garr taghha minghand il-bejjiegħ fir-Renju Unit sal-fond f'Burmarrad fejn kellha ssir il-konsenja taghha lix-xerrejja assikurati. Mapfre h'allset lill-assikurati taghha s-somma ta' wiehed u sebgħin elf, seba' mija u sitta u tletin Lira Maltija (Lm71,736) bhala kumpens għas-saldu taħt il-polza u huma ssurrogawha fil-jeddijiet tagħhom f'Diċembru tal-2004. Mapfre fetħet il-kawża f'Ottubru tal-2005;

3. Fid-9 ta' Lulju, 2008¹, l-ewwel Qorti tat sentenza preliminari li biha u għar-raġunijiet hemm imfissra, ċaħdet l-ewwel tliet eċċezzjonijiet preliminari ta' TSC bl-ispejjeż kontra taghha. Fost dawn kien hemm eċċezzjoni li tgħid li l-Qrati f'Malta ma kellhomx ġurisdizzjoni li jqisu l-każ, u l-oħra li kienet tgħid li l-azzjoni attriċi kienet waqgħet bid-dekadenza taż-żmien li fih setgħet saret. Minn dik is-sentenza ma tressaq l-ebda appell, għalkemm wiehed mill-aggravji tal-appellanti mis-sentenza appellata jirrigwarda sewwasew ir-raġunijiet li wasslu lill-ewwel Qorti tiċhad it-tielet eċċezzjoni preliminari ta' TSC f'dik is-sentenza preliminari;

4. Biex l-ewwel Qorti waslet għad-deċiżjoni taghha fis-sentenza appellata, għamlet dawn il-kunsiderazzjonijiet:

¹ Paġ. 144 sa 170 tal-proċess

“Min-noti ta' sottomissjonijiet u t-trattazzjoni li saret mill-partijiet, jidher illi hemm disgwid rigward il-ligi applikabbli fil-kaz de quo. Is-socjeta attrici tibbaza l-posizzjoni taghha fuq is-CMR mentri is-socjetajiet intimati jibbazaw it-tezi taghhom fuq il-ligi li tirregola il-garr tal-merkanzija bil-bahar.

Skont l-awtur John F. Wilson, fil-kiteb tieghu **Carriage of Goods by Sea** (7th edition 2010) a pg. 181:

*“[e]ven though the [The Hague/Visby] Rules are applicable to a particular contract of carriage covered by a bill of lading, they do not necessarily govern performance of the contract in its entirety, but are merely relevant to that part of the contract relating to sea transport. **Thus, for the purpose of the Rules, the term ‘contract of carriage’ is defined as constituting ‘the period from the time when the goods are loaded on to the time they are discharged from the ship’.** This is normally construed as covering the ‘tackle to tackle’ period in circumstances where the carrier is responsible for loading and discharge, that is, from the time when the ship’s tackle is hooked onto the cargo at the port of loading until the hook of the tackle is released at the port of discharge.”*

Fuq l-istess linja ta' hsieb intqal illi:

“[o]n the basis of the (indeed not very clear) definition of carriage of goods in article 1(e) of the Hague-Visby Rules, it is now settled that the period of their application is, for dry cargo, from the beginning of loading of the goods on the ship to the completion of their discharge from the ship. Therefore, since very frequently – this is always the case in the liner trade – the carrier takes the goods in charge before their loading on board and delivers them to the consignee in a warehouse of the port of discharge, there are periods when the goods are in the custody of the carrier to which the Hague-Visby Rules do not apply.

Such uncertainty is cured by the Hamburg Rules, for they provide that their period of application (as well as the period of responsibility of the carrier under the Convention) is that during which the carrier is in charge of the goods at the port of loading, during the carriage and at the port of discharge.”²

Mis-survey report redatt mill-Inginier Paul Ellul, ikkonfermat bil-gurament u ezebit bhala Dok PE1 jirrizulta illi l-hsara lill-merkanzija saret waqt illi din kienet ghadha l-Ingilterra duranti l-ewwel parti tat-tragitt taghha. Huwa jghid filfatt illi **“[t]he damages may have been concealed by re-arranging and/or replacing the plastic sheeting altogether.”** Jidher ghalhekk illi l-merkanzija in kwistjoni garrbet hsara waqt li kienet qed tingarr fuq l-art, u cioe qabel ma bdiet tingarr fuq il-bahar. Konsegwentement, fid-dawl tal-istudju fuq enuncjat, il-Qorti taqbel mas-socjeta rikorrenti illi l-ligi u r-regoli applikabbli huma dawk

²Francesco Berlingieri, 'A Comparative Analysis of The Hague-Visby Rules, The Hamburg Rules and the Rotterdam Rules' Paper delivered at the General Assembly of the AMD (Marrakesh, November 2009)

relattivi ghal garr ta' merkanzija fuq l-art, u mhux dawk relattivi ghal garr ta' merkanzija fuq il-bahar.

Ikkonsidrat;

Il-Qorti hija tal-fehma illi is-socjetajiet ntimati Thomas Smith & Co Ltd noe, Anthony Falzon & Sons Ltd u Francis Zammit and Brothers Ltd ma assumew l-ebda obligazzjoni kontrattwali fil-konfront tas-socjeta attrici kif surrogata fid-drittijiet tal-assigurata taghha, izda dahhlu biss fi ftehim mas-socjeta ntimata Falcotrans Limited ta' subappalt ghat-trasport tal-merkanzija. Pero kienet is-socjeta Falcotrans Limited it-trasportatur responsabbli ghal konsenja tal-merkanzija fil-konfront tas-socjeta attrici u hija tibqa' hekk responsabbli indipendentement mill-fatt illi tkun qabbdet persuna ohra ghal dak ix-xoghol jew servizz, u dan skont l-insenjament tal-Qorti tal-Appell f'kazijiet simili.³

*Filfatt hemm giurisprudenza kopjuza li tishaq proprju dan il-fatt. Fis-sentenza **Middle Sea Insurance Limited vs Express Trailers Limited** deciza mill-Qorti tal-Appell intqal illi t-trasportatur:*

*“... tassumi r-responsabbilta` ghal dak kollu li s-sub-kuntrattur jaghmel ghan-nom taghha. Debitur ta' obligazzjoni ma jistax jipprova jehles mill-konsegwenzi tal-inadempjenza tieghu billi jwahhal f'xi hadd li qabbdet biex jghinu fl-ezekuzzjoni tal-kuntratt. F'dan is-sens huma wkoll is-sentenzi Abela v. S. Mifsud & Sons Ltd deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fit-23 ta' Ottubru 2001, u Gasan Mamo Insurance Agency Ltd noe v. Sea Malta Co Ltd, deciza minn din il-Qorti, Sede Inferjuri, fis-17 ta' Novembru 2004. F'dan il-kuntest, allura, din il-Qorti tara li **l-istess socjeta` konvenuta kienet u baqghet responsabbli ghat-tragitt kollu minn Malta lejn l-Ingilterra, inkluz meta t-trailer kien fil-pussess ta' terzi ghall-parti mill-vjagg u, cioe`, sal-port ta' Genoa fl-Italia.**”*

*Illi fuq din il-linja ta' hsieb il-Qorti tal-Appell fis-sentenza **Gasanmamo Insurance plc vs Express Trailers** deciza fis-17 ta' Novembru 2004 iddikjarat lit-trasportatur unikament responsabbli ghad-danni subiti mill-kijenta taghha ghaliex:*

“Jekk hi jidhrilha ... li ghandha z-zomm dan l-operatur taghha responsabbli ghan-negligenza tieghu, qua depozitarju tal-kariku, dan tista' taghmlu liberament, imma dan ma jgibx ukoll illi hi skansata minn htija fil-konfront ta' l-importatur tal-merce jew ta' l-assiguratatur tieghu. Ir-rizultat del facere jew del non facere ta' l-operatur gie sew stabbilit. Rizultat li kien kontrattwalment jinteressa ir-relazzjoni interkorrenti bejn is-socjeta` appellanti u l-istess operatur. Rizultat li gab mieghu f' termini rizarcitorji dannu lit-terzi li kien estraneu ghal dik l-istess relazzjoni.”

*Kif inghad fis-sentenza fl-ismijiet **Benjamin Bonnici nomine vs Francis Vella et nomine** deciza fit-30 ta' Ottubru 2000 minn din il-Qorti diversament presjeduta:*

³Vide per ezempju **Petnutrition House Limited vs Jet Services Limited et**, Qorti tal-Appell Civili deciz 24 ta' Gunju 2015.

“Illi mill-provi jirrizulta kjarament li r-rabta kuntrattwali kienet bejn is-socjeta’ attrici (f’dan il-kaz s-socjeta’ assikurata) u s-socjeta’ konvenuta. Kull sub-appalt iehor raggunt bejn il-konvenuti nomine u t-terz – minghajr ebda partecipazzjoni jew intromissjoni da parte tas-socjeta’ attrici (f’dan il-kaz is-socjeta’ speditrici) – m’ghandux ikun ta’ impediment ghat-talbiet attrici fil-konfront tas-socjeta’ konvenuta naxxenti mill-ftehim tal-garr milhuq bejniethom. Is-socjeta’ attrici (aqra ghal dan il-kaz s-socjeta’ assikurata) ma kellha qatt xi rapport guridiku mat-terz. Is-socjeta’ konvenuta naqset milli twassal il-merkanzija tal-attur.....kif kienet tenuta li taghmel.....Fl-ebda waqt ma rrizulta li l-attur.....ta l-kunsens tieghu jew awtorizza lill-konvenuti nomine biex dawn jinkarigaw it-trasport lil terz. Kull ftehim ghalih kien ‘res inter alios acta’ u n-norma applikabbli f’kaz bhal dan hija dik li ‘pacta tertiis nec presunt nec nocent.’”

Fuq l-istess tezi, fis-sentenza fl-ismijiet *Albert Abela vs S Mifsud & Sons Ltd* deciza fit-23 ta’ Ottubru 2001 minn din il-Qorti diversament presjeduta gie ritenut illi:

*“Illi huwa rilevanti li f’dik l-istess kawza hawn citata sahansitra giet michuda l-kjamata fil-kawza tat-terza persuna li s-socjeta’ konvenuta kienet inkarigat sabiex iggor il-merkanzija minn barra minn Malta ghal Malta, stante li sostniet li l-unika relazzjoni li kienet tezisti kienet dik bejn l-attur u s-socjeta’ konvenuta u ghalhekk la darba l-gudizzju huwa integru u fejn ir-responsabbilita’ tal-konvenut fil-konfront ta’ l-attur hija indubitata, indipendentement minn x’relazzjoni jista’ jkollu hu ma’ haddiehor, mela allura l-kjamata fil-kawza tat-terz ma ghandhiex tigi applikata (“**Mamo vs Abela nomine**” – Appell Civili 4 ta’ Frar 2000).*

“Illi dawn il-principji kollha japplikaw ghall-kaz in kwistjoni stante li l-unika relazzjoni li tezisti dwar dan il-kuntratt ta’ garr ta’ merkanzija mill-Ingilterra ghall-Malta kien propju dak bejn l-attur u s-socjeta’ konvenuta, u kull relazzjoni li setghet inholqot bejn is-socjeta’ konvenuta u s-socjeta’ estera indikata fin-nota tal-eccezzjonijiet tas-socjeta’ konvenuta hija estraneja ghall-posizzjoni tal-attur f’din il-kawza.”

Filfatt, l-Artikolu 3 tal-Convention on the Contract for the International Carriage of Goods by Road. (CMR), Kapitolu 486 tal-Ligijiet ta’ Malta, jipprovdi:

“For the purposes of this Convention the carrier shall be responsible for the acts and omissions of his agents and servants and of any other persons of whose services he makes use for the performance of the carriage, when such agents, servants or other persons are acting within the scope of their employment, as if such acts or omissions were his own.”

Referenza ghal dan l-istess artikolu kienet saret fis-sentenza fl-ismijiet *L-Avukat Dottor Edward Woods et vs Express Trailers Limited* deciza fis-27 ta’ Frar 2014, minn din il-Qorti diversament presjeduta, fejn il-Qorti rriteniet:

“Illi f’dan il-kaz is-socjeta’ intimata hija “carrier” ai fini tal-artikolu 3 tal-Konvenzjoni CMR u hija tibqa’ hekk responsabbli indipendentement mill-fatt illi hija tkun qabbdet persuna ta’ hila ghal dak ix-xoghol jew servizz o meno. F’dan is-sens ukoll huma s-sentenza “George Bonnici et nomine vs Joseph Vella et nomine” (P.A. (RCP) – 12 ta’ Dicembru 2001); “Albert Abela vs S Mifsud & Sons Ltd” (P.A. (RCP) 23 ta’ Ottubru 2001) u “Gasamamo Insurance Agency Limited nomine vs Sea Malta Company Limited proprio et nomine” (A.I.C. (PS) – 17 ta’ Novembru 2004.”

Ghalhekk il-Qorti hija tal-fehma illi is-socjeta ntimata Falcotrans Limited hija il-legittimu kontradittur f’azzjoni d-danni allegatament sofferti mis-socjeta attrici kif surrogata fid-drittijiet tal-assigurata taghha, u dan peress illi mill-provi jirrizulta li s-socjeta assicurata kellha relazzjoni kontrattwali mas-socjeta Falcotrans Limited biss, u fl-ebda punt ma kkontrattat mas-socjetajiet konvenuti l-ohra. **Dan naturalment b’riserva ghal kwalsiasi azzjoni spettanti lis-socjeta Falcotrans Limited fil-konfront tas-socjetajiet konvenuti l-ohra in konnessjoni ma’ dina l-vertenza.**

Ikkonsidrat;

Wara li rat il-provi prodotti fil-mori ta’ dawn il-proceduri, il-Qorti hija tal-fehma illi gie sufficjentement provat illi l-merkanzija ordnata mis-socjeta assicurata soffriet hsara waqt it-tragitt taghha mill-Ingilterra lejn Malta. Jirrizulta illi meta waslet Malta, il-magna ma kienetx fuq il-pallet originali taghha, u dan billi skont id-diagram moghti mill-kumpanija li hadet hsieb il-packing tal-magna lil Inġinier Ellul, il-magna kienet originarjament fuq two-tier pallet u kienet marbuta mal-pallet bi steel straps. Meta waslet Malta pero’ kienet tinsab fuq single-tier pallet u ma kienetx marbuta mal-pallet. Irrizulta wkoll illi l-magna lanqas ma kienet marbuta mal-container. Minhabba f’hekk il-magna tidher li ssubiet hsarat konsiderevoli waqt li kienet qed tingarr u b’rizultat, soffriet danni estensivi kif jidher fir-rapport tal-Inġinier Ellul.

Il-bazi tar-responsabilita’ tat-trasportatur tinsab **fil-Artikolu 17(1) tar-regolamenti ta’ CMR**, li jghid:

“The carrier shall be liable for the total loss of the goods and for damage thereto occurring between the time when he takes over the goods and the time of delivery.”

Skont il-gurista **Jan Ramburg**, il-bazi ta’ responsabbilita’ enuncjata fis-CMR mhix eskluza billi dak li jkun agixxa diligentement, izda hemm oneru akbar mixhut fuq it-trasportatur, li jrid jiehu l-mezzi kollha biex jevita kull hsara jew serq. Ukoll, l-awtur S. Zamara, jghid li:

“the courts have been reluctant to admit as a defense that the carrier has simply not been negligent. Instead, they place a heavy burden on the carrier to show specifically how the unavoidable circumstance caused the loss.”

L-istess inghad mill-awtur David Glass, fejn kiteb:

“The carrier cannot hope, simply by showing that ordinary care was taken, to escape liability. He must show that in respect of the particular loss or damage, no failing on his part could have contributed to it. It follows that a high degree of proof is required on his part, normally by proving the actual cause and showing how it arose with no fault on his part.”

Il-Qorti tqis illi s-socjeta konvenuta naqset milli tiehu l-prekawzjonijiet kollha necessarji sabiex tevita illi tigi rekata hsara lil merkanzija tas-socjeta assikurata, senjatament billi l-merkanzija ma gietx marbuta mal-container sabiex din tkun sigura waqt it-tragitt. Filfatt, fin-nota ta' sottomissjonijiet taghha is-socjeta konvenuta Falcotrans twahhal fis-socjeta Thomas Smith Co. Ltd ghal hsara subita mill-magna ordnata mis-socjeta assikurata, pero kif diga aktar il-fuq, kienet is-socjeta Falcotrans Limited biss illi kellha relazzjoni kontrattwali mas-socjeta assikurata, u ghalhekk ghandha tkun hi illi twiegeb ghan-nuqqasijiet tal-persuna li qabbdet sabiex iwettqu x-xoghol li kienet giet inkarigata biex taghmel hi.

Rigward id-danni pretizi mis-socjeta attrici, mir-rapport tal-Inginier Ellul jidher illi s-socjeta assikurata kienet xtrat magna ohra minflok dik ordnata minnha ghal total ta' 116,440 sterlina li dak iz-zmien kienu ekwivalenti ghal Lm72,322.98. Minn qari ta' dan ir-rapport jirrizulta illi ma kienetx reazzjoni ezagerata ghas-socjeta assikurata illi tixtri magna gdida, minhabba n-natura estensiva tad-danni sofferti mill-magna li kienu ghadhom kif orndaw u minhabba illi l-komponent elettroniku ta' din il-magna ma setghax jiffunzja kif suppost wara l-hsara imgarrba minn magna.

Mid-dokument ezebit a fol 22 jidher illi s-socjeta attrici hallset lis-socjeta assikurata is-somma ta' Lm71,736 ghal claim taghha relattiva ghal kawza de quo, u cioe is-somma ekwivalenti ghal €166,827.90.

Il-Qorti tqis illi ma ngabet l-ebda prova sabiex b'xi mod tiskredita l-ammont pretiz mis-socjeta attrici li fid-dawl tal-provi kollha prodotti f'din il-kawza jidher gustifikat.

Ikkonsidrat;

Fir-rigward tal-imghax, f'sentenza tal-Qorti tal-Appell fuq materja simili inghad illi l-fatt li l-attur jinterpella lill-konvenut gudizzjarjament ghall-hlas ta' somma determinata u specifika:

“jibbasta biex l-ammont reklamati jibda jattratta l-interessi (“O’Connor – vs- Bruno Olivier” a Vol XVI pl p84). Il-fatt li l-Qorti rreduciet l-ammont ma jfisserx li l-interessi ma jibdewx ukoll jghaddu minn dakinhar tar-rikjam tas-somma, issa ridotta. Il-Qorti

hawn ma llikwidat l-ebda ammont li kapaci tiggustifika lill-konvenut jappilja mal-massima "in illiquidis non fit mora."⁴

Fil-kawza odjerna ma jidhirx illi s-socjeta assikurata kienet baghtet xi ittra ufficjali lis-socjeta konvenuta Falcotrans Limited, u għalhekk l-imghax għandu jibda jiddekorri mid-data tan-notifika tar-rikors guramentat u cioe' mit-22 ta' Marzu 2006.";

5. L-appellanti ħassitha aggravata bl-imsemmija sentenza u, b'Rikors tal-appell imressaq minnha fl-24 ta' Mejju, 2016, u għar-raġunijiet hemm imfissra, talbet li din il-Qorti jogħgħobha tvarjaha billi, jew issib li hija ma taħti xejn għad-danni mġarrbin mill-assikurati ta' Mapfre iżda kienet taħti TSC, jew tnaqqas l-ammont ta' danni dovuti fis-somma ta' erba' mija u sitta u erbgħin ewro u tlieta u sittin ċenteżmi (€446.63) u wkoll billi tibdel iż-żmien li fih imissu jibda miexi l-imghax fuq id-danni likwidati sa minn dakinhar li ngħatat is-sentenza appellata u mhux minn dakinhar li nfetħet il-kawża;

6. TSC laqgħet għall-imsemmi appell bi Twegħiba mressqa minnha fil-15 ta' Ġunju, 2016, li biha u għar-raġunijiet hemm imfissra qalet li s-sentenza appellata hija tajba u din il-Qorti jmissha tiċhad l-appell u tikkonfermaha billi tikkonferma wkoll li TSC ma kellhiex twieġeb għad-danni mġarrba minn Mapfre;

⁴**Fogg Insurance Agency Limited noe v. Paul Tabone**, Qorti tal-Appell Civili deciz 17 ta' Frar 2003.

7. Bi Twegiba mressqa fl-10 ta' Ġunju, 2016, Zammit ukoll qalet li din il-Qorti jmissha tiċhad l-appell ta' Falcotrans u tikkonferma s-sentenza appellata;

8. Min-naħa tagħha, Mapfre laqgħet għall-appell bi Twegiba mressqa fis-17 ta' Ġunju, 2016, li bih u għar-raġunijiet hemm imfissra, qalet li din il-Qorti kellha tiċhdu u tikkonferma għal kollox is-sentenza appellata;

9. Semgħet it-trattazzjoni tal-avukati tal-partijiet waqt is-smiġħ tad-19 ta' Ottubru, 2021, f'liema smiġħ tat ukoll lill-partijiet il-fakulta` li, jekk ikun il-każ, iressqu Nota ta' Riferenzi dwar l-ewwel aggravju mqajjem mill-appellanti;

10. Rat li sallum l-ebda parti ma ressqet xi Nota bħal dik;

11. Rat l-atti kollha tal-kawża;

Ikkunsidrat:

12. Illi din hija kawża għall-kumpens ta' danni mgarrba minn kumpanija ta' assikurazzjoni minħabba kumpens li ħallset lill-assikurata tagħha taħt il-polza ta' assikurazzjoni wara ħsara li ġrat lill merkanzija tal-istess assikurata hi u tingarr lejn Malta minn barra. L-ewwel Qorti sabet li l-

appellanti waħedha kellha tagħmel tajjeb għall-ħlas tal-imsemmija danni u ħelset lill-imħarrkin l-oħrajn mill-ħarsien tal-ġudizzju;

13. Illi l-appellanti tqajjem **tliet aggravji** mis-sentenza appellata. Fl-ewwel aggravju, hija tgħid li l-ewwel Qorti ma messha qatt sabitha ħatja għad-danni mġarrba minn Mapfre u ma messha qatt ordnatilha tħallasha tagħhom. Fit-tieni aggravju tilmenta mil-likwidazzjoni magħmula mill-ewwel Qorti u tgħid li s-somma kellha tkun ħafna anqas. Filwaqt li fit-tielet aggravju tilmenta dwar dik il-parti tas-sentenza appellata li tgħid li l-imgħax fuq is-somma likwidata kellu jibda miexi minn dakinhar li laqgħet in-notifika tal-atti tal-kawża;

14. Illi fl-**ewwel aggravju** tagħha l-appellanti tqis li l-ewwel Qorti ħaddmet il-liġi l-ħażina meta ġiet biex tqis min, mill-imħarrkin kollha, kellu jwieġeb għall-ħsara li Mapfre kellha tagħmel tajjeb għaliha taħt il-polza ta' assikurazzjoni mal-assikurati tagħha. Dan l-aggravju l-aktar joħroġ mill-fatt li, f'sentenza preliminari li ngħatat f'din l-istess kawża fid-9 ta' Lulju, 2008, fuq eċċezzjoni mqajma minn TSC li l-azzjoni attriċi kienet waqgħet bil-preskrizzjoni, dik il-Qorti sabet li l-azzjoni ma kinitx waqgħet minħabba li għall-każ kienu jgħoddu l-*Hague/Visby Rules* fuq is-saħħa ta' dak li kien hemm stipulat fil-polza ta' tagħbija li taħtha ngabet il-merkanzija f'Malta. Għall-kuntrarju, meta l-ewwel Qorti (diversament presjeduta) ġiet biex tqis il-kwestjoni ta' min, mill-imħarrkin, kellu jagħmel tajjeb għall-ħsara mġarrba minn Mapfre, fis-sentenza appellata sabet li, ladarba l-ġarr tal-

merkanzija (l-magna importata f' Malta minn Outwest Limited u Bar-b-Que Centre Limited, l-assikurati ta' Mapfre) ma kinetx biss fuq il-baħar imma wkoll f'parti sewwa minnu b'garr fuq l-art, allura l-ħtija kellha titqies skont ir-regoli mħaddma fis-*CMR Rules* taħt l-Att dwar il-Ġarr Stradali Internazzjonali tal-Merkanzija⁵. L-appellanti tisħaq li l-ewwel Qorti kellha timxi ma' dak li ngħad fis-sentenza preliminari – li qalet li għall-każ kellhom jgħoddu l-*Hague/Visby Rules* – u mhux tibdel ir-rota billi tħaddem liġi oħra dwar il-ġarr tal-istess merkanzija. Iżżid tgħid li, ladarba ħareġ mill-provi li l-ġarr tal-magna mill-fabbrika sa ma twassal f' Malta sar f' *container* u mhux fi *trailer*, kellhom tabilħaqq jithaddmu l-*Hague/Visby Rules* u mhux ir-regoli tas-*CMR*. Ladarba dan huwa hekk, kellhom jgħoddu għall-każ ir-rabtiet maħluqa mill-polza ta' tagħbija, li l-appellanti mkien ma kienet marbuta biha, imma kienet marbuta biss l-appellata TSC. L-ewwel Qorti, għalhekk, ma kellha l-ebda diffikulta` li ssib li TSC kellha gōgorr il-ħtija u tagħmel tajjeb lil Mapfre għall-kumpens imħallas, minflok teħlisha mill-ħarsien tal-ġudizzju;

15. Illi għal dan l-aggravju Mapfre laqgħet billi qalet li l-ewwel Qorti ħaddmet il-liġijiet u r-regolamenti internazzjonali li kienu jgħoddu għall-każ skont dak li ntabet tiddeċiedi dwaru u ma kien hemm l-ebda tħaddim ħazin tal-liġi. Hija tisħaq li l-appellanti ma qisitx li s-sentenza preliminari kienet qiegħda tqis biss eċċezzjoni mqajma mit-trasportatur (TSC),

⁵ Att XI tal-2006 (Kap 486)

filwaqt li s-sentenza appellata kienet qiegħda tqis il-vjaġġ kollu li matulu nġarret il-merkanzija assikurata, liema vjaġġ kien jinkludi kemm ġarr fuq l-art u kif ukoll ġarr bil-baħar. Hija żżid tgħid li l-assikurati ta' Mapfre kienu qabbdu lill-appellanti biex tieħu ħsieb il-ġarr tal-magna lejn Malta u dak li l-appellanti għamlet meta qabbdet lil ħaddieħor biex itemm il-ġarr ma kellux jibdel ir-rabta kuntrattwali li nħalqet bejn l-assikurati u l-appellanti;

16. Illi l-appellata TSC ukoll warrbet l-imsemmi aggravju. Bdiet biex tgħid li ma kienx sewwa, iżda x'aktarx irritwali, li l-appellanti ssejjes l-appell tagħha billi titlob lil din il-Qorti li tirrifirma s-sentenza appellata billi ssib lil ħaddieħor ħati minflokha, l-aktar jekk dak il-ħaddieħor inħeles mill-ħarsien tal-ġudizzju fis-sentenza appellata. Tgħid li l-appellanti messha talbet biss li hija wkoll ma tinstabx ħatja tal-kumpens mitlub minn Mapfre. Żiedet tgħid li l-ewwel aggravju tal-appellanti, f'kull każ, mhux mistħoqq, għaliex is-sentenza preliminari li ngħatat fuq eċċezzjoni ta' TSC kienet tindirizza dik l-eċċezzjoni fil-qafas tal-qagħda ta' TSC fil-kawża. Dak li dwaru ngħatat is-sentenza appellata kien jirrigwarda s-sehem li kull waħda mill-partijiet imħarrkin seta' kellhom biex jagħmlu tajjeb għall-ħsara mġarrba mill-assikurati ta' Mapfre, u dik l-eċċezzjoni ma kinitx tidħol fil-mertu tal-azzjoni kif imressqa minn Mapfre. Imbagħad TSC tgħaddi biex tidħol f'sensiela ta' argumenti marbutin mal-polza tat-tagħbija u dwar il-ħtieġa li jitressqu provi dwar il-kundizzjoni li fiha kienet il-magna meta tgħabbiet sa ma nħelset favur ir-riċevitur, lil hinn mid-dikjarazzjoni "*said to contain*". Sa ċertu punt, tul dawn l-argumenti, TSC tasal biex tgħid li l-

ewwel sentenza ma qatgħetx tajjeb għaliex “mill-provi miġjuba quddiem l-ewwel Qorti, jirriżulta li s-soċjeta` attriċi (Mapfre) naqset li ġġib provi in sostenn ta' dawn iż-żewġ aspetti u kwindi it-talba attriċi mhijiex legalment sostenibbli u ma setgħat qatt tirnexxi”⁶;

17. Illi ladarba TSC ma ressqet l-ebda appell mis-sentenza appellata u saħansitra stqarret li s-sentenza appellata jisthoqqilha konferma u l-appell minnha miċħud, din il-Qorti mhux se tqis dawk l-argumenti hija u tqis l-appell imressaq mil-appellanti, ladarba l-appellanti nnifisha ma qajmithomx hija wkoll;

18. Illi l-appellata Żammit qalet li l-aggravju mhux misthoqq għaliex, f'dak li jirrigwarda lilha, is-sentenza appellata hija tajba u jisthoqqilha tkun konfirmata, billi l-appellanti lanqas qiegħda biss titlob li fir-rigward tagħha tinstab xi ħtija għal dak li seħħ matul il-ġarr tal-merkanzija;

19. Illi din il-Qorti tqis li huwa minnu li s-sentenza preliminari mogħtija mill-ewwel Qorti f'Lulju tal-2008 kienet qalet li kienu l-*Hague/Visby Rules* li kellhom jirregolaw il-każ tal-ġarr tal-magna. Minn dik is-sentenza ma tqajjem l-ebda appell. Imma wieħed irid iżomm quddiem għajnejh li dik is-sentenza kienet qiegħda tindirizza eċċezzjoni preliminari partikolari mqajma minn waħda biss mill-partijiet imħarrkin u li kienet tqis li l-azzjoni

⁶ Risposta tal-Appell tagħha f'pag. 387 tal-proċess

mnedija minn Mapfre kienet waqgħet minħabba t-terminu mogħti fil-polza ta' tagħbija. Fi kliem ieħor, l-eċċezzjoni preliminari tqajmet minn TSC dwar iċ-ċirkostanzi partikolari tagħha u safejn il-ġarr kien imħares mill-polza ta' tagħbija, mhux ukoll dawk tal-imħarrkin l-oħrajn, fosthom l-appellanti. Is-sentenza preliminari qieset it-tħaddim taż-żmien stabbilit biex wieħed iressaq talba taħt il-*Hague/Visby Rules* biex twieġeb għal dik l-eċċezzjoni preliminari speċifika. Bl-ebda mod ma jista' jingħad li fl-istadju li kienet waslet il-kawża dakinhar li ngħatat is-sentenza preliminari l-ewwel Qorti kienet iddeterminat ukoll liema liġi kienet trieġi l-vjaġġ kollu tal-ġarr tal-magna, aktar u aktar meta wieħed iqis li fil-kawża tħarrku partijiet li ma kellhom x'jaqsmu xejn mar-rabta kuntrattwali mnissla mill-imsemmija polza ta' tagħbija;

20. Illi l-Qorti tqis li l-kwestjoni dwar liema kienet il-liġi li tirregola l-ġarr tal-magna kienet issemmiet f'uħud min-Noti ta' Sottomissjonijiet imressqin mill-partijiet fil-kawża quddiem l-ewwel Qorti u kif ukoll fis-sottomissjonijiet ulterjuri qabel ma l-kawża tħalliet għas-sentenza appellata. Kemm hu hekk, fit-trattazzjoni ulterjuri magħmula waqt is-smiġħ tas-7 ta' Marzu, 2016, kemm l-għaref difensur tal-appellanti⁷ u kif ukoll dak ta' TSC⁸ irriferew għal din il-kwestjoni. L-ewwel Qorti rrilevat din il-ħaġa wkoll mill-bidunett tal-kunsiderazzjonijiet li hija għamlet fis-sentenza appellata⁹. Fil-fehma ta' din il-Qorti, għalhekk, l-ewwel Qorti

⁷ Paġ. 337 tal-proċess

⁸ Paġ. 341 tal-proċess

⁹ Paġ. 359 tal-proċess

kellha quddiemha b'mod espliċitu l-kwestjoni ta' liema liġi kellha titihaddem u ma kienx għaliex hija ma tatx każ ta' dak li kien ingħad fis-sentenza preliminari meta sabet li, fl-aħħar mill-aħħar, kellha tħaddem is-*CMR Rules* għall-każ li kellha quddiemha. Kif se jissemma hawn taħt, kien hemm raġunijiet tajba għaliex l-ewwel Qorti ħadet din il-linja fis-sentenza appellata;

21. Illi dan jingħad għaliex, ladarba mill-ġbir tal-provi ħareġ li l-vjaġġ kollu mill-fabbrika fejn saret il-magna sat-twassil tagħha fejn tgħabbiet l-ewwel darba fuq bastiment kien vjaġġ li sar fuq l-art, ma setax jingħad li f'dik il-parti tal-vjaġġ kellha tgħodd il-polza ta' tagħbija – liema kuntratt jgħodd biss għal vjaġġi magħmula fuq bastiment. TSC, fil-kwalita` rappreżentattiva tagħha, kienet marbuta sewwasew bil-polza ta' tagħbija. Imma l-appellanti, fil-kwalita` tagħha ta' trasportatriċi mqabbdha mill-assikurati ta' Mapfre, kienet marbuta mal-assikurati għall-ġarr kollu kemm hu¹⁰ u, kif sewwa tgħid Mapfre, l-assikurati ma jolqothomx kull sub-appalt jew relazzjoni sub-kuntrattwali li l-appellanti setgħet intrabtet bih ma' terzi għal xi biċċa mill-vjaġġ li matulu nġarret il-magna¹¹;

22. Illi, minbarra dan, il-Qorti tqis li l-ewwel Qorti, fis-sentenza appellata, mxiet sewwa meta ħaddmet ir-regoli tas-*CMR* fit-tiftix tagħha fil-mertu għal min kellu jinżamm responsabbli għall-ħsarat li ġarrbet il-

¹⁰ App. Ċiv. **25.2.2005** fil-kawża fl-ismijiet **George Bonnici et noe v. Joseph Vella et noe**

¹¹ Ara art. 3 tas-*CMR Convention* u App. Ċiv. Inf. EG **24.6.2015** fil-kawża fl-ismijiet **Petnutrition House Ltd v. Jet Services Ltd et** fost oħrajn

magna hi u tingieb lejn Malta. Dan jingħad għaliex ingabu provi li r-rabta kuntrattwali li daħlet għaliha l-appellanti kienet tibda minn dak il-waqt li l-magna telqet mingħand il-manufattur/bejjiegħ tagħha “*ex works*” sal-waqt tat-twassil tagħha fl-istabiliment tal-importaturi/assikurati (liema vjaġġ kien jinkludi ġarr tal-*container* kemm bi trasport tal-art u kif ukoll bi trasport bil-bastiment). Imma jingħad hekk ukoll għaliex, fuq is-saħħa tal-provi u l-fehmiet tal-espert maħtur mill-ewwel Qorti nnifisha, deher li l-ħsara fil-magna ma saritx waqt il-faži tal-ġarr tal-magna bil-bastiment, imma qabel ma l-magna tgħabbiet fuq il-bastiment fir-Renju Unit. Minn dawk il-kostatazzjonijiet – li ħadd mill-partijiet ma jidher li pprova jxejjen – ħareġ li l-ħsara ġrat meta l-magna nqalbet mill-*pallet* li kienet tqiegħdet fuqu, ittelligħet mill-ġdid f’postha u tqiegħdet fuq *pallet* ieħor bla ma ntrabtet fuqu kif imiss u kif kienet imliġġma qabel ma nqalbet, tneħħa s-sarr l-imqatta’ li kienet imgeżwra fih u reġġet tgeżwret mill-ġdid biex tinħeba l-ħsara li kienet ġarrbet u biex ħadd ma jintebaħ b’dak li ġara sakemm ġiet biex titqiegħed fil-*container* u tinħareġ il-polza ta’ tagħbija u eventwalment jitneħħa s-sarr meta tkun twasslet f’Malta għand min kien xtraha;

23. Illi f’ċirkostanzi bħal dawn, ir-raġunament magħmul mill-ewwel Qorti jissahħaħ meta wieħed iqis l-artikolu 2 tal-Konvenzjoni dwar il-Ġarr Stradali Internazzjonali ta’ Merkanzija (CMR) – li illum tagħmel mil-liġi ta’ Malta bis-saħħa tal-Kapitolu 486 tal-Liġijiet ta’ Malta – u li, fil-parti rilevanti tiegħu għall-każ tallum, jgħid hekk: “(1) *Where the vehicle containing the goods is carried over part of the journey by sea, rail, inland waterways or*

*air, and, except where the provisions of article 14 are applicable, the goods are not unloaded from the vehicle, **this Convention shall nevertheless apply to the whole of the carriage.** Provided that to the extent it is proved that any loss, damage or delay in delivery of the goods which occurs during the carriage by the other means of transport was not caused by act or omission of the carrier by road, but by some event which could only have occurred in the course of and by reason of the carriage by that other means of transport, the liability of the carrier by road shall be determined not by this Convention but in the manner in which the liability of the carrier by the other means of transport would have been determined if a contract for the carriage of the goods alone had been made by the sender with the carrier by the other means of transport in accordance with the conditions prescribed by law for the carriage of goods by that means of transport. If, however, there are no such prescribed conditions, the liability of the carrier by road shall be determined by this Convention”;*

24. Illi l-Qorti ssib li, wara li saru dawn il-kunsiderazzjonijiet kollha, l-ewwel aggravju tal-appellanti ma huwiex mistħoqq u lanqas ma huwa l-każ li tilqa’ t-talba tagħha li, minflokha, issib li taħti TSC għall-ħsarat li Mapfre għamlet tajjeb għalihom mal-assikurati tagħha. Bħalma qalet l-ewwel Qorti, jibqa’ bla mittiefes il-jedd għall-appellanti li, *si et quatenus*, iddur fuq l-appellati l-oħrajn imħarrkin għall-eventwali qsim tal-ħtija. Għalhekk, l-ewwel aggravju mhux se jintlaqa’;

25. Illi bit-tieni **aggravju** tagħha, l-appellanti tgħid li, wkoll jekk kellha titqies responsabbli biex tagħmel tajjeb lil Mapfre għall-kumpens li ħallset lill-assikurati tagħha, l-ammont ta' danni likwidat fis-sentenza appellata kien iżżejjed u messu kien inqas. Hija tgħid li, jekk wieħed jimxi mal-*Hague Rules* u mal-klawsola 7 tal-polza ta' tagħbija, kellu joħroġ li l-ogħla somma li hija trid tagħmel tajjeb għalih kien ta' ħames mitt Dollaru Amerikan (\$500)¹²;

26. Illi Mapfre twarrab dan l-aggravju u tgħid li l-argument tal-kejl tal-kumpens irid jitqies skont id-dispożizzjonijiet tal-Kapitolu 486 tal-Liġijiet ta' Malta. Iżżid tgħid li d-dispożizzjonijiet tal-klawsola msemmija fil-polza ta' tagħbija jgħoddu biss għal min huwa msieħeb fil-*British International Freight Association* u għalhekk ma jgħinux lill-appellanti, li ma wrietx li hija msieħba ma' dik l-assoċjazzjoni. Għalqet billi qalet li, f'kull każ, il-limitazzjoni msemmija fil-polza m'hijiex waħda awtomatika, u fid-dawl tal-bosta sentenzi mogħtijin mill-qrati tagħna u minn dak li jiktbu l-awturi fil-qasam, ma jistax jingħad li l-Qorti kienet se ssib li l-appellanti ma kinitx naqset bi traskuraġni fit-twettiq tal-ħatra mogħtija lilha;

27. Illi, min-naħa tagħha, TSC taqbel li, jekk kemm-il darba kellha titqies li taħti għall-ħsara li ġrat, l-ogħla ammont ta' kumpens li hija kienet

¹² Li jġibu €446.63 jew xiħaġa hekk fi flus tallum

marbuta tħallas lil Mapfre kien dak determinat bil-polza ta' tagħbija u li, skont il-klawsola 7 tal-istess polza, dan ma kellux jaqbeż il-\$500 Amerikan;

28. Illi l-appellati l-oħrajn ma ressqu l-ebda sottomissjoni dwar dan l-aggravju;

Illi l-Qorti ssib li, ladarba l-kwestjoni tal-ħtija f'dan il-każ hija regolata bit-termini tas-*CMR Convention*, ma tistax tilqa' l-aggravju tal-appellanti kif imressaq. Għall-kuntrarju, issib li l-kejl tal-kumpens irid jitqies skont dak li tipprovdi l-imsemmija Konvenzjoni fl-Artikoli 17 u 23 tagħha. Għalhekk, il-Qorti se twarrab kemm l-argument tal-appellanti u kif ukoll dak ta' TSC dwar it-tħaddim tal-polza ta' tagħbija u tal-*Hague/Visby Rules* fir-rigward. L-artikolu 17 tal-Konvenzjoni jgħid li “*1. The carrier shall be liable for the total or partial loss of the goods and for damage thereto occurring between the time when he takes over the goods and the time of delivery, as well as for any delay in delivery*”. Dan l-artikolu jrid jinqara flimkien mal-artikolu 23 tal-istess Konvenzjoni li, fil-parti rilevanti tiegħu, jgħid: “*1. When, under the provisions of this Convention, a carrier is liable for compensation in respect of total or partial loss of goods, such compensation shall be calculated by reference to the value of the goods at the place and time at which they were accepted for carriage. 2. The value of the goods shall be fixed according to the commodity exchange*

price or, if there is no such price, according to the current market price or, if there is no commodity exchange price or current market price, by reference to normal value of goods of the same kind and quality. 3. Compensation shall not, however, exceed 8.33 units of account per kilogram of gross weight short". L-istess artikolu jtkellem ukoll dwar rifużjoni ta' noll, dazji u nfiq ieħor b'rabta mal-ġarr tal-merkanzija¹³;

29. Illi minn qari ta' dawk id-dispożizzjonijiet tal-konvenzjoni, joħroġ ċar li r-regola hi li l-kumpens huwa dovut għal kull telf fil-merkanzija mill-waqt li fih it-trasportatur jilqa' għandu l-merkanzija li fi ħsiebu jgħorr sal-waqt tal-kunsinna lid-destinatarju. Hija r-regola wkoll li tali kumpens jitqies b'riferenza għal kemm kienet tiswa l-merkanzija fil-waqt li t-trasportatur ħadha biex iġorrha. Fil-każ tallum, il-magna kellha tinbidel għal kollox, u għalhekk il-kumpens kien ta' prezzha. Prezzha joħroġ mill-fattura tal-bejgħ tagħha lill-assikurati ta' Mapfre. Minħabba li l-magna tant ġarrbet ħsarat li kellha tinbidel b'waħda ġdida, kellha tinxtara magna ġdida. Mapfre kkumpensat lill-assikurati tagħha l-prezz ta' din il-magna l-ġdida li ngabet f'Malta minflok l-oħra li kellha l-ħsarat. L-ewwel Qorti wettqet eżerċizzju tajjeb ta' sħarriġ ta' kemm kienet in-nefqa li l-assikurati ta' Mapfre daħlu għaliha biex xtraw u ġabu f'Malta l-magna l-oħra. L-appellanti u l-ebda wieħed mill-appellati l-oħrajn ma jidher li miera dawk il-provi;

¹³ Art. 23(4) tal-Konvenzjoni

30. Illi ladarba dan hu hekk, ma hemm l-ebda raġuni għalfejn din il-Qorti jmissha twarrab il-fehma tal-ewwel Qorti u ssib li l-likwidazzjoni mwettqa fis-sentenza appellata hija waħda tajba u skont il-liġi;

31. Illi bit-**tielet aggravju** tagħha, l-appellanti tqis li l-ewwel Qorti ma messhiex rabtet l-imgħax fuq il-ħlas tal-kumpens likwidat mal-jum li fih infetħet il-kawża, imma, jekk xejn, messha rabtitu ma' dakinhar li ngħatat is-sentenza appellata. F'dan ir-rigward, l-appellanti tgħid li għalkemm tagħraf li f'każijiet bħal dawn hija "prassi kontinwa meta si tratta ta' ammont mitlub determinat", li l-imgħax jimxi minn data partikolari, f'dan il-każ ma kienx htija tagħha li għadda ċertu żmien biex inqatgħet il-kawża. B'mod partikolari, l-appellanti tilmenta mill-fatt li mhux ftit żmien inħela minħabba l-eċċezzjonijiet preliminari li qajmet TSC, għal liema żmien l-appellanti ma kienet taħti bl-ebda mod. Tgħid li kien jixraq li l-imgħax jibda miexi minn dakinhar li ngħatat is-sentenza appellata;

32. Illi għal dan l-aggravju wiegħbet Mapfre biss. Qalet li lanqas dan l-aggravju ma huwa mistħoqq għaliex l-ammont ta' kumpens li talbet issemma sa mill-bidunett fl-att ġudizzjarju li bih infetħet il-kawża u għaliex il-kumpens mitlub għandu min-natura ta' dejn kummerċjali;

33. Illi l-Qorti tqis li dan l-aggravju wkoll mhux mistħoqq. Ir-raġunijiet imsemmija mill-appellata Mapfre huma lkoll tajba u l-Qorti toqgħod

fuqhom¹⁴. L-ewwel Qorti mxiet sewwa fil-qies tagħha ta' din it-talba ta' Mapfre. U ladarba l-pretensjonijiet ta' Mapfre kienu mressqa l-ewwel darba fl-Att taċ-Ċitazzjoni li bih infetħet il-kawża, l-imgħax kellu jibda miexi minn dakinhar li l-appellanti laqgħet in-notifika ta' dak l-att promotur¹⁵. Mir-riferti li hemm mal-atti tal-kawża jirriżulta li l-appellanti laqgħet in-notifika tal-Att taċ-Ċitazzjoni sewwasew fit-22 ta' Marzu, 2006. Dwar l-ilment tal-appellanti li ntuża żmien mhux qasir biex tqiesu l-eċċezzjonijiet li qajmet parti oħra mħarrka fil-kawża, il-Qorti tirrileva li lanqas wara li ngħatat is-sentenza preliminari ma jidher li l-appellanti ħadet passi biex tara li, għall-anqas, tikkawtela l-ammont reklamat minn Mapfre. Dan lanqas ma sar wara li ngħatat is-sentenza appellata, f'liema każ b'depożitu tas-somma pretiża taħt is-setgħa tal-Qorti, il-mixi tal-imgħax kien jitwaqqaf;

34. Illi għalhekk, dan l-aggravju wkoll mhux se jintlaqa';

Deċide:

35. Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi billi:

¹⁴ Ara, b'eżempju, App. Ċiv. 27.6.2014 fil-kawża fl-ismijiet *Middle Sea Insurance Ltd v. Express Trailers Ltd*

¹⁵ App. Inf. PS 17.2.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Fogg Insurance Agency Ltd noe v. Paul Tabone*

Tiċhad l-appell imressaq mill-kumpanija intimata Falcotrans Limited mis-sentenza mogħtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fl-4 ta' Mejju, 2016, fil-kawża fl-ismijiet premessi bħala mhux mistħoqq fil-fatt u fid-dritt, u għalhekk tikkonferma għal kollox dik is-sentenza; u

Tordna li l-appellanti tħallas l-**ispejjeż** ta' dan l-appell.

Mark Chetcuti
Prim Imħallef

Joseph R. Micallef
Imħallef

Tonio Mallia
Imħallef

Deputat Reġistratur
gr